

entrepreneurs in general terms on small and micro business of economic activity, number of small businesses per 10 000 person population, the volume of products (goods and services) of small business, share large, medium, small and micro the total number of employees of business entities.

Keywords: *business, small business, big business, small enterprise, individual - entrepreneur, micro-entities.*

УДК 339.3 (477)

Чаплінський В.Р.,

*к.е.н., старший викладач кафедри економіки підприємства,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СФЕРИ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ У ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Проаналізовано зміну кількості підприємств та працівників сектору оптової торгівлі, досліджено динаміку реалізації структурних складових оптового товарообороту, розглянуто товарну структуру оптового товарообороту Хмельницької області.

Ключові слова: *оптова торгівля, оптовий товарооборот, торгівля.*

Постановка проблеми. Становлення та вдосконалення сфери оптового товарообороту є однією з об'єктивних передумов стабільного та динамічного розвитку економічної системи, а саме, соціально-економічного розвитку усієї країни. Оптова торгівля з кожним роком займає все більшу частку у загальній структурі товарного обороту, що в свою чергу, позиціонує дану сферу діяльності як провідну та перспективну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість науковців у своїх працях досліджували питання оптової торгівлі, чинників що формують та впливають на її діяльність, зокрема: І. Ансофф, М. І. Круглов, О. М. Азарян, В. В. Апопія, Н. О. Власової, Н. О. Голошубової, А. А. Мазаракі, Н. Г. Міценко та ін.

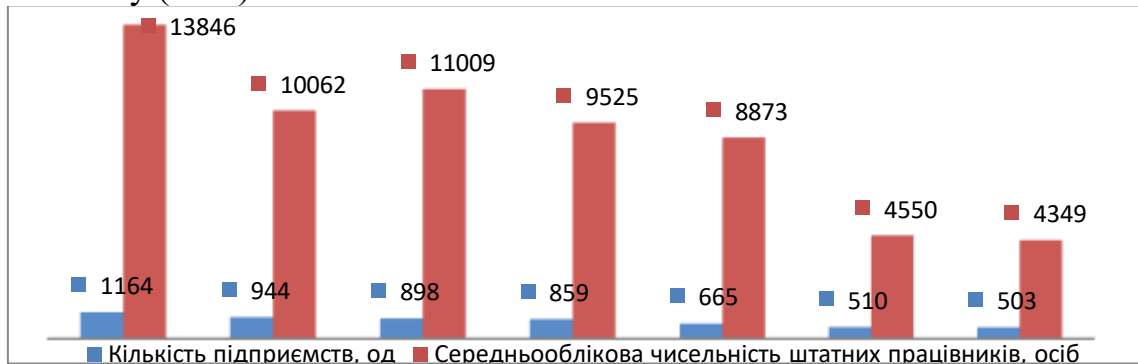
Формулювання цілей статті. Ключовою цілю публікації є дослідження та аналіз тенденцій формування і розвитку структури оптової торгівлі Хмельницької області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оптова торгівля у всіх економічно розвинених країнах світу позиціонується із стратегічно важливою сферою діяльності, оскільки суттєво впливає на вектор розвитку вітчизняного виробництва, а також на внутрішню та зовнішню торгівельну політику.

Для проведення комплексного дослідження даної сфери діяльності на рівні Хмельницької області необхідно в першу чергу проаналізувати динаміку рівня зайнятості в оптовій торгівлі. На території області оптовою торгівлею займається велика кількість підприємств, а саме,

даний показник знаходиться у межах 503-1164 од із середньообліковою чисельністю штатних працівників 4349-13846 осіб. (рис. 1).

Аналізуючи дані рис. 1 слід відмітити, що сфера оптової торгівлі у Хмельницькій області динамічно скорочується, дана тенденція спостерігається як у кількості діючих підприємств, яка скоротилась на 69% за 10 років, а саме з 13846 підприємств у 2005 р до 4349 підприємств у 2015 р., так і у динаміці працівників, яка скоротилась на 661 особу (57%).

Рис. 1. Зміна кількості підприємств та працівників сектору оптової торгівлі

*Побудовано автором [1, с. 6]

Ключовими факторами, що формують існуючу тенденцію скорочення підприємств оптової торгівлі є: застаріла матеріально-технічна база більшості підприємств, низький рівень банківського кредитування підприємств оптової торгівлі - невисока питома вага власного капіталу, а значить фінансова стійкість і платоспроможність оптових торговельних підприємств.

Дане скорочення відповідним чином вплинуло і на загальний показник товарообороту, який за період 2005-2015 рр., зменшився на 1079574,3 тис. грн., тобто на 13,6 % і це за умов постійно зростаючого індексу цін [1, с. 7].

Більшу частку загального оптового товарообороту Хмельницької області займають непродовольчі товари, у 2015 р. дана група складала 63,9 %. Аналізуючи динаміку непродовольчих товарів у період 2005-2015 рр., слід відмітити, що за даний період група непродовольчих товарів продемонструвала суттєве скорочення, а саме, на 2587,0 млн. грн., тобто на 37,0%. Найнижчий показник товарообороту зафіксовано у 2014 р. на рівні 3157,0 млн. грн. Однак, за останніх 5 років спостерігалась незначна тенденція до зростання (окрім 2014 р).

Зміна динаміки структурних складових оптового товарообороту призвела до зміни пріоритетів групування підприємств оптової торгівлі за обсягом оптового товарообороту, а саме, за період 2005-2015 рр., кількість підприємств що приймали участь в оптовій торгівлі з товарооборотом до 5000 тис. грн. суттєво скоротилась, а відповідно від 5000,1 тис. грн. і більше суттєво зросла.

Аналізуючи продовольчий сегмент оптової торгівлі Хмельницької

області, відмічено, що за період 2005-2015 рр. він демонструє позитивний тренд. За аналізований період товарооборот непродовольчих товарів збільшився більше ніж в 2,5 рази, тобто на 1507,4 млн. грн. І хоча продовольчі товари займають незначну частку від загального товарообороту, однак їхні окремі групи товарів демонструють високі позиції у відсотковому вираженні серед усіх представлених товарних груп на ринку оптової торгівлі Хмельницької області (табл.1).

Таблиця 1

Товарна структура оптового товарообороту Хмельницької області за 2015 р.

Товари	Оптовий товарооборот		
	кількість	тис. грн.	відсотків до загального обсягу
1	2	3	4
Усі товари	x	6876340,1	100,0
Продовольчі товари	x	2484196,0	36,1
олії рослинні, т	59380,5	520516,0	7,5
шоколад та вироби кондитерські цукрові, т	4985,8	260088,1	3,8
продукти молочні, масло та сири, т	4435,7	168367,0	2,4
напої алкогольні дистильовані, тис. дол.	523,4	131978,1	1,9
кава смажена, що містить або не містить кофеїн; кава без кофеїну не смажена, т	975,8	112794,0	1,6
пиво, крім відходів пивоваріння, тис. дол.	1393,5	86227,5	1,3
води мінеральні та напої безалкогольні й соки фруктові та овочеві	x	83690,5	1,2
чай зелений (неферментований), чай чорний (ферментований) та чай частково ферментований, т	506,6	74925,8	1,1
вина зі свіжого винограду; сусло виноградне, тис. дал.	312,9	58429,9	0,8
вироби макаронні, локшина, кус-кус та вироби борошняні, т	2293,7	32333,2	0,5
фрукти та овочі свіжі, т	1802,6	33827,4	0,5
вермут та інші ароматизовані вина зі свіжого винограду, тис. дал.	200,7	24356,5	0,4
фрукти та овочі, перероблені, т	764,1	17336,0	0,3
маргарин і жири харчові подібні, т	910,9	17051,0	0,2
хлібобулочні та борошняні кондитерські вироби, т	615,5	11672,3	0,2
какао-паста знежирена чи не знежирена, какао-масло, какао-жир, какао-порошок, т	101,6	11261,7	0,2
крупяни, борошно грубого помелу, гранули та інші продукти, з культур зернових, т	780,3	8498,7	0,1
сидр та вина плодово-ягідні інші, тис. дол.	23,9	4502,8	0,1

*Побудовано автором [1, с. 12]

З табл. 1 видно, що передові місця в оптовій торгівлі Хмельницької області у сегменті продовольчих товарів займають такі продовольчі групи: олії рослинні з показником 7,5 % від загальної кількості, шоколад

та вироби кондитерські цукрові – 3,8% та продукти молочні, масло та сири – 2,4%. Також достатній рівень з середнім показником 1,6 % демонструють напої алкогольні дистильовані, кава смажена, що містить або не містить кофеїн; кава без кофеїну не смажена, пиво, крім відходів пивоваріння, що є ненабагато нижчим від середнього рівня непродовольчої сфери (табл. 2).

Таблиця 2

Товарна структура оптового товарообороту Хмельницької області за групою непродовольчі товари у 2015 р.

Товари	Оптовий товарооборот		
	кількість	тис. грн.	відсотків до загального обсягу
Усі товари	x	6876340,1	100,0
Непродовольчі товари	x	4392144,1	63,9
добрива, агрохімічна продукція, т	123404,3	747873,9	10,9
газойлі (паливо дизельне), т	39417,6	566583,3	8,2
ячмінь, т	86137,3	264605,0	3,8
портландцемент, цемент глиноземний, цемент безклінкерний шлаковий і цементи гідравлічні подібні, т	258039,7	231930,6	3,4
деталі та приладдя для засобів автотранспортних	x	204042,5	3,0
меблі, килими та освітлювальне приладдя	x	151772,9	2,2
насіння гірчиці, ріпаку і кользи, кунжуту, соняшника, т	16310,3	130921,5	1,9
пшениця, т	34466,2	91692,8	1,3
засоби автотранспортні легкові, шт.	102	80458,1	1,2
електротовари побутові та апаратура електронна побутового призначення для приймання, записування, відтворювання звуку й зображення	x	84167,6	1,2
засоби парфумерні та косметичні	x	80354,8	1,2
бензин моторний, у т.ч. бензин авіаційний, т	3738,3	71902,3	1,0
оливи та мастила нафтові; дистиляти нафтові важкі, т	1046,0	61205,8	0,9
метали основні: залізо, чавун, сталь і феросплави, т	3500,0	47327,7	0,7
фарби, лаки та емалі, т	613,6	41658,6	0,6
холодильники і морозильники, побутові, шт	4627	39642,2	0,6
шини та камери гумові для транспортних засобів, шт	13021	26848,2	0,4
кукурудза, т	9480,2	27869,0	0,4
вугілля кам'яне, т	14767,4	16664,9	0,2
мазути паливні важкі, т	753,7	15146,1	0,2
лісоматеріали, м ³	25641	10697,4	0,2

*Побудовано автором [1, с. 11]

Досліджуючи товарну структуру непродовольчого сегменту оптового товарообороту Хмельницької області за 2015 р., слід

відмітити, що передові місця займають товарні групи які націлені безпосередньо під географічну специфіку даного регіону, а саме, на сільське господарство [2].

В загальному товарообороті найбільшу частку займає група агрохімічної продукції та добрив – 10,9%, а також газойлі (паливо дизельне) – 8,2%, тобто товарні групи які приймають безпосередню участь у вирощуванні та обробітку сільськогосподарської продукції.

Таблиця 3

Зміна частки продажу товарів, які вироблені на території України, в оптовому товарообороті по містах і районах Хмельницької області за 2005-2015 рр. (%)

1	2005 р	2010 р	2011 р	2012 р	2013 р	2014 р	2015 р	Відхилення 2015 (+,-) до	
								2005 р	2014 р
2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Хмельницька область	84,1	73,3	70,1	67,7	66,9	69,9	77,0	-7,1	7,1
міста									
Хмельницький	71,2	67,3	65,1	57,9	55,5	63,7	68,8	-2,4	5,1
Кам'янець-Подільський	99,7	93,5	78,4	72,0	82,4	81,1	87,6	-12,1	6,5
Нетішин	93,0	93,6	97,9	94,9	63,4	46,5	52,8	-40,2	6,3
Славута	84,0	95,5	78,0	72,4	69,6	68,1	81,5	-2,5	13,4
Старокостянтинів	69,8	54,2	66,0	40,9	38,0	62,8	37,0	-32,8	-25,8
Шепетівка	84,8	99,8	100,0	99,7	99,9	99,7	94,8	10,0	-4,9
райони									
Білогірський*	100,0	–	–	–	–	–	–	-100	0
Волочиський	89,9	98,6	98,5	88,6	77,7	69,8	99,6	9,7	29,8
Городоцький	99,96	100,0	100,0	99,6	99,8	100,0	100,0	0,04	0
Дунаєвецький	88,5	85,8	100,0	100,0	44,1	40,1	17,5	-71,0	-22,6
Ізяславський	39,0	100,0	98,7	81,1	87,1	95,9	98,2	59,2	32,3
Кам'янець-Подільський	93,0	87,0	93,8	92,8	93,3	97,8	79,0	-14,0	-18,8
Красилівський	56,6	47,6	30,2	97,4	74,5	80,5	92,5	35,9	12,0
Полонський	100,0	97,3	100,0	99,8	67,5	37,9	37,4	-62,6	-0,5
Хмельницький	92,0	45,5	36,3	26,4	36,3	85,4	28,6	-63,4	-56,8
Шепетівський	63,3	83,3	86,6	100,0	100,0	76,9	100,0	36,7	23,1
Ярмолинецький	98,8	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	1,2	0

*Аналіз динаміки деяких регіонів Хмельницької області вилучено службою стат.

Побудовано автором [1, с. 21]

Достатній, вищий середнього, рівень товарообороту демонструють наступні товарні групи: ячмінь (3,8%), портландцемент, цемент глиноземний, цемент безклінкерний шлаковий і цементи гідравлічні

подібні (3,4%), а також деталі та приладдя для засобів автотранспортних (3,0). Усі інші групи товарів, що входять у даний сегмент ринку знаходяться у межах від 2,2%-0,1%, що є середньо статистичним значенням товарообороту по усій оптовій торгівлі Хмельницької області.

Досліджуючи загальний рівень оптової торгівлі у Хмельницькій області, слід відмітити, що за період 2005-2015 рр., частка продажу товарів, які вироблені на території України значно скоротилась, а саме, на 7,1%, особливе скорочення спостерігається у районах області (табл. 3).

З табл. 3 видно, що за період 2005-2015 рр., частка продажу усіх товарів в оптовому сегменті по містах Хмельницької області скоротилась, найбільше скорочення даного показника зафіксовано у м. Нетішині – 40,2%, а також у м. Старокостянтиніві – 32,8 %. Кам'янець-Подільський також демонструє часткове зменшення даного показника, а саме, на 12,1%, м. Хмельницький та м. Славута знаходяться майже на одному рівні і демонструють зниження відповідно на 2,4% та 2,5%.

Окремо слід відзначити м. Шепетівку, яке протягом 2005-2015 рр., позиціонувала свою оптову торгівлю з продукцією вітчизняного виробництва, та тримала її на рівні 84,8-100% від загального оптового товарообороту. За аналізований період частка продажу товарів, які вироблені на території України, в оптовому товарообороті зросла на 10,0%.

Аналізуючи частку продажу продовольчих та непродовольчих товарів, які вироблені на території України, в оптовому товарообороті по містах і районах, слід відмітити, що продовольчі товари займають передову позицію та у відсотковому вираженні знаходяться на рівні 84,4%-94,9% за 2010-2015 рр., непродовольчі, в свою чергу, складають 56,7%-68,5%.

Висновки. Причинами скорочення сегменту оптової торгівлі є значний обсяг операційних витрат і низька результативність оптової торговельної діяльності. Переважна більшість вітчизняних підприємств оптової торгівлі – це дрібні фірми з кількома працівниками, що не володіють належною матеріально-технічною базою, не проводять відповідної маркетингової роботи в мережі Інтернет, частка таких підприємств складає більше 94% загальної кількості [3, с. 75]. Що в результаті створює негативні умови для ефективного розвитку оптової торгівлі.

Список використаних джерел

1. Статистичний збірник оптова та роздрібна торгівля Хмельницької області в 2015 році/ За ред. Л.О. Хамської. – Хмельницький : Головне управління статистики у Хмельницькій області, 2016. – 78 с.

2. Головне управління статистики в Хмельницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.km.ukrstat.gov.ua/>
3. Статистичний збірник оптова і біржова торгівля України / В.О. Піщейка. – К. : Державна служба статистики України, 2012. – 97 с

Summary. The changes number of enterprises and employees of the sector wholesale, Dynamics implementing structural components wholesale trade, considered commodity structure of wholesale trade Khmelnytsky region.

Keywords: wholesale trade, wholesale trade, trade.

УДК 330.5(479.25)(438)

Dariusz Nowak,
dr hab., prof. nadzw. UEP,
Poznan University of Economics,
Department of Management and Corporate Resources Analysis
Gor Martirosyan,
PhD student,
Poznan University of Economics,
Department of Management and Corporate Resources Analysis

ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО АРМЯН В ПОЛЬШЕ – ПРЕДВАРИТЕЛЬНЫЕ ЗАДАЧИ

Второе десятилетие XXI века в Европе характеризуется очень высоким миграционным наплывом, особенно со стран со сравнительно слабой экономикой в направлении таких стран которые могут обеспечить соответствующий уровень жизни. Одновременно растущее количество иностранцев в принимающих странах влечет за собой много проблем, которые главным образом связаны с аспектами культурными, общественными, политическими, религиозными, юридическими и т.д. Более того отсутствие надежной и достоверной информации приводит к тому, что конкретное общество боится террористических атак и роста преступности, которые ассоциируются в основном с иммигрантами с исламских стран. Виновниками существующей ситуации обычно принято считать новоприбывших, которые не могут быстро и результативно ассимилироваться в данной среде. Однако стоит подчеркнуть, что стареющая Европа не в состоянии «выжить» без притока предпринимательных и позитивно настроенных иммигрантов. Задачей, которая становится перед руководством стран, в которые поступают человеческие потоки, является необходимость обеспечения